

Lyriske tekster

Beskriver subjektive
(altså en beskrivende tekst)

- Stemninger
- Følelser
- Tanker
- Erkjennelser

Fortellende dikt

- En historie formidles
  - "Trymskvida"
  - "Vise"

Argumenterende lyrikk

- Forfatterne vil at leseren/tilhøreren skal mene eller gjøre noe spesielt
  - Kamplyrikk fra krigen
  - Ungdomsopprøret på 70-tallet
  - Rappere

Kamplyrikk – fast rytme og form

- *De brente våre gårder.
De drepte våre menn.
La våre hjerter hamre
det om og om igjen.*

*La våre hjerter hugge
med harde, vonde slag.
De brente våre gårder.
De gjorde det i dag.*

- *De brente våre gårder.
De drepte våre menn.
Bak hver som gikk i døden,
står tusener igjen.*

*Står tusen andre samlet
i steil og naken tross.
Å, døde kamerater,
de kuer aldri oss.*

Skriftbildet

- Typografien
  - Tidligere; gjerne fast form
  - Nå; friere former

  - Korte linjer, gir pauser
  - Ord alene får ekstra oppmerksomhet

Friere form: Jan Erik Vold

- **HØST**
-
- *Når høsten kommer*
- *og melankolien har satt seg*
- *spiller djevelens orkester opp til dans.*
- *En forrykende arie,*
- *så vakker, så brutal*
- *som om ingenting har skjedd*
- *river stormen bort*
- *de siste farger.*
-
- *- J.E. Vold*

Diktet beskriver tilstander

- Refleksjoner
- Ideer
- Erkjennelser
- Følelser
- Stemning
- Atmosfære

Det allmenne og personlige

- Det generelle
- Ikke knyttet konkret til personer i teksten
  - Sammenlikn med en roman eller teaterstykke
- Har direkte betydning for leseren
- Ofte "jeg" og "du"

Haiku

- Tre korte verselinjer

Konsentrert

- Sansing
- En liten verden
- Hvert ord er viktig

Ordene i lyrikken

- Ord kan ha flere betydninger
  - Denotasjon (ordets egentlige betydning)
    - Slik vi finner det saktekster
  - Konnotasjoner (de betydningene ordet vekker i oss)
    - Vi har private konnotasjoner (assosiasjoner)
    - Vi har felles konnotasjoner
      - BÅL = trepinner som brenner (Denotasjon)
      - BÅL = kos, St. Hans, pølser (Konnotasjon)

Skriv et dikt!

- Oppgave 1 (s. 46) i norskboken

Inndeling av dikt

- Strofer
  - verselinjer

Rytme, rim musikalitet

- Trykktunge og trykklette stavelser'
  - Stolen
    - Tung - lett
  - En stol
    - Lett – tung
- Dersom det er et fast mønster, kalles det **fast rytme (s.30)**
- Rytmemønsteret har ikke fast struktur **fri rytme (s.31 og 32)**

Strofisk dikt - enderim og fast rytme

- Fullrim

- Lik klang fra og med siste trykksterke vokal
  - Spenner – renner
  - Hest - best
- Nesten alltid i slutten av verselinjene

- Klisje?

- Hjerte - smerte

Bokstavrim

- To eller flere trykksterke ord som står i nærheten av hverandre
  - Like konsonant (**g**ull og **g**litter)
  - Ulik vokal (han **å**pnet seg, **u**t mot verden)
- Hensikt: binder teksten godt sammen + klinger godt

Lydmalende ord

- Etterlikning av virkelige lyder
  - Slafser
  - Uler
  - Pang
- Brukes i lyrikk, men også i tegnefilm/serier

Språklige bilder

- Metafor = bilde
- En tar et ord ut sitt vanlige bruksområde og inn i et nytt

- Eks "Du er en engel"
- Eks "Han er solen i mitt liv"

Engel: religiøst – brukes om mennesker som er snille

Hun er en stjerneelev

Klisjeer

- Metaforer som er ”oppbrukt” (brukt for mye)
  - Min lille solståle
- Brukes gjerne i hverdagsspråket

Sammenligning

- Metafor med ordet som
  - Du er snill som en engel

Besjeling og personifisering

- Besjeling:
  - menneskelige trekkoverføres til noe konkret/stofflig
  - *Dekkene (konkret) hylar*
- Personifisering:
  - Abstrakte begreper får menneskelige egenskaper/skikkelse
  - *Ensomheten er ryddig..*

Symboler

- Kjærlighet

Betydningen skifter med sammenhengen

Allegori

- Teksten står for noe annet
  - Det konkrete kan overføres til noe abstrakt

- Se s. 40 i norskboken

Analyse av lyrikk